

ker sicer se začne v časopisju zopet nova sloveča polemika ali bolje: polemika o vprašanju, kaj je in kaj ni ironija. Polemik a la abecedna vojska, prekljanje o polglasnem e ali o upravičenosti nove struje ter dr. Ilešičevega in Levčevega l ali v — čitatelje slov. listov reši nas, o Gospod! — Kakor je rekel nekoč Stritar o satiri, ki so jo napčno umevali, velja tudi o ironiji: prijatelj, ako želiš, da bomo vedeli, kaj nameravaš, zapiši jasno in razločno (torej ne v secesijskem slogu) — to je ironija, ne kamela!

Taka kamela se mi zdi tudi konec članka: Prihodnjič pa nekaj konkretnih slučajev, ki bodo vabili učitelje h klerikalcem, kjer vabi prijatelj Hribovski tovariša A. K. v naš tabor. Po mojem prepričanju so tu poštene besede poštenih učiteljev vse odveč, kakor so odveč vsi popravki M. R. z Dobrove v „Slov. Narodu“ o prejeti ali neprejeti graji, izrečeni mu v dež. šol. svetu. — Stanovski ponos, stanovska pamet in pa osebna ambicioznost ne korakate — vzporedno.

Radoveden sem, kako „politično zadržanje“ zabeležijo na Štajerskem onim tovarišem, ki kot bivši napredni učitelji sedaj blatijo iz nasprotnega tabora — napredno učiteljstvo. Najprimernejše označenje na službeno tabelo takih junakov bi bilo: pol-tič, pol-miš, ali, kakor pravijo nekje na Dolenjskem: pin-pogačica, kar pa ne verjamem, da bi bilo na višini — uradne dostojnosti. Tudi nazivalo pokojnega Levstika ci-gu-di-gu-mi-govci (če ni to volapük, pa naj bo kar hoče) bi se najbrž ne prilegalo popolnoma ti stranki.

Ni čuda, če se pogreza Koroška, kakor so trdili oni dan slov. listi vsi vprek in drug drugemu očitali mlačnost, dočim so doslej složno molčali o korotanskem položaju. V tem ni prednjačil niti mnogostranski Podgornik z Dunaja! — Pa upajmo, da bodo o tem naši državni poslanci manj ropotali in več dosegli kakor so na pr. s predlogo o slovenski univerzi.

Za prihodnji „odmev“ pa prosim, da mi pojasnite vprašanje: kakšne knjige in kakšna učna metoda bi bila najbolj priporočljiva — proti ljudski nevednosti?

Verjemite, g. urednik, da bo ta odgovor vsem naprednim učiteljem, vsem pravim domoljubom in rodoljubom najlepše velikonočno vezilo. Nadejaje se najpovoljnjšega odgovora, ki bo zalegel več kot vse moje misli ob koncu postnih dni, se beležim z odličnim spoštovanjem Vaš odkritosrčni

Nadostav.

Dopisi.

Goriško.

Par besed o šolstvu in nemški vadnici. — Šolske in učiteljske razmere so pri nas res jako žalostne. Zdi se, da je šolstvo na Goriškem prava pastorka, posebno z ozirom na Slovence. Za Nemce in Italijane se skrbi povsod, na naši strani pa vse spi. Le soštejte nemške razrede v Gorici. Cela „vadnica“, ki sicer tega imena ne zasluži, ni drugega nego ponemčevalnica. — Drugod so te šole res vzorne šole, pri nas pa so za Slovence in Italijane te šole nemške ter je slovenščina, oziroma italijanščina že v tretjem šolskem letu le neobligaten predmet, nemščina pa učni jezik (Vidi „Programm der k. k. Lehrerinnenbildungsanstalt in Görz 1900“ izdal Schulrath F. Hafner stran 19 spodaj in str. 20 zgoraj.) To je pedagoški nesmisel, če nočemo drugače reči. In teh raz-

redov je nad deset! In še jim ni dosti! „Triester Tagblatt“ od 15. m. m. razpisuje 2 novi mesti na tej vadnici, kateri sta bili do sedaj last nemškega „Schulvereina“! Vlada je kar tiho prevzela 2 razreda te šole in nikdo se ni protivil! Slovenci hodijo v Podturn!! Pri sedanji sestavi deželnega šolskega sveta se lahko pričakuje, da bosta na ti mesti imenovani dve Nemki, saj je skoraj vse osebje deklške vadnice že sedaj nemško; in potem se naj kdo čudi, če beže domače učiteljice na Kranjsko in Štajersko. Ali res v Primorju ne veljajo predpisi drž. šolskega zakona? Čemu v Gorici nemška vadnica? Saj ni nemškega učiteljskega. Prav za prav velja to le na papirju; kajti pri zadnjih eksercicijah italijanskih in slovenskih gojenk učiteljskega so bile nemške pridige! Ali se vera ne da v maternem jeziku razlagati! Klodič je šel; upamo da novi nadzornik odpravi kup krivic na šolskem polju na Goriškem ter postavi ljudsko šolo in izobrazbo učiteljic in učiteljev na moderno, pedagoško in zakonito stališče.

Dostavek uredništva. — Glede na razpisani dve novi mesti na vadnici opozarjamo na interpelacijo Osk. Gabrščeka, katera je bila stavljena v državnem zboru dne 17. oktobra lani. Interpelacija je bila prav krepka, ali vlada molči na njo, ker jej je ležeče na tem, da se razširi nemščina čim več med nami, in ker molčijo tudi Lah, ki rajši tudi sami trpe, samo da se le Slovincem nič ne da!

„S.“

Učitelji zapuščajo našo deželo. „Soča“ piše: Nedavno temu se je poslovil učitelj S. od naše dežele, sedaj pred par dnevi pa smo zopet čitali, da odide gčna učiteljica K. iz naše dežele. Oba so sprejeli na Štajerskem. Ni čuda, da jih vleče drugam, ker mizerna plača na Goriškem ne vabi nikoga v učiteljski stan; je pač taka, da se komaj živi. Drugodi pa se upošteva učiteljski stan drugače ter je na Kranjskem in Štajerskem uveden tak plačilni red, da je proti našemu že nekaj vzvišenega! — Sedaj gospodarijo za Slovence v deželni hiši klerikalci, vsled česar niti misliti ni na kako izboljšanje učiteljskih plač, in to še toliko manj, ker ni v to svrhu z laške strani nikakega vplivnega gibanja. To, je nekaj, kar podi učitelje iz naše dežele, k temu pride pa še tista strašanska klerikalna gonja, katera se vprizarja sedaj proti vsem učiteljem, ki nočejo trobiti v klerikalni rog. Napreden učitelj po nekaterih krajih je dandanašnji pravi trpin ker ga zalezujejo za vsak korak ter mu podtikajo vse mogoče in nemogoče reči, in niti v cerkvi nima miru pred politikujočim nuncem. Duhovniki, ki sami zaslužijo kazni za razne svoje grehe, jih denuncirajo pri oblastvih, vršijo se preiskave itd., sploh gonja, katera bo očitno škodovala deželi in pouku kmeta, ker učitelja, ki hoče misliti s svojo glavo ter noče hoditi hlinit se v farovž, vdan v sveti pokorščini, s pripognjenim vratom, taka gonja ne vabi v službo med nami. — Nunci delajo z vso silo na to, da bi ljudstvo spoštovalo le take učitelje, ki predavajo o sv. Ivanu Kriškem, hočejo staviti menihom spomenike, in hodijo v Ljubljano po škofov blagoslov! Prismuknjena Slomškarija je „obrajtana“, — zato pa bežijo drugi učitelji. Žalostne razmere ustvarja klerikalizem na Goriškem, ker peha narod v nazadovanje, ali kadar izprevidi narod svoje zapeljivce in krive preroke, takrat napoči zanje dan, takrat jih prekolne.

Slomškarij — kje ste? Obskurno glasilec ultramontanskega klerusa „Primorski List“ je prinesel v letošnji 9. št. prisega protestantovskih učiteljev na Meklenburškem. Prisega se glasi: „Prisežem pri Bogu vsemogočnem in vsevednem, da bom vdan Njegovi Kraljevi Visokosti, nadvojvodu in vedno

poslušen ukazom in družbenim predpisom; posebno pa pojdem na roko svojemu pastoru z vso radovoljnostjo in spoštovanjem! Izročeno mi službo cerkvenika in učitelja spolnoval bom najvestneje."

Prav gotovo bi se ne baval s to notico „Prim. Lista“, če bi končno ne pozivljaj naprednega učiteljstva na odgovor. Tendenca naprednega učiteljstva celokupne Avstrije je klerikalni kliki do pičice znana, zato jo tu nočem pojasnjevati, ponavljati. Vprašam pa Vas, gg. tovariše v „Slomškariji“, kateri kopljete grob svojemu stanu, kateri ponižujete naš ugled, kateri pomagata vezati učiteljstvo v klerikalne spone, kaj pravite k razprostrto tiskanim besedam: „Izročeno službo cerkvenika in učitelja spolnoval bom najvestneje.“ Izvestni gospodje okrog „Prim. Lista“ so sedaj jasno in glasno priznali, da bi radi podredili učiteljstvo, četudi tu pa tam trde, da nočejo nadvlade nad njim. Sline se jim cede po konkordatskih časih, zato so ponatisnili to notico z vso slastjo.

Slomškarji in Slomškarice, kateri imate dr. Jožefa Pavlica za polboga! kako bi se glasilo, ko bi duhovnik ukazal podrejenemu učitelju: Očisti mi čevlje, pelji kuharico na izprehod, hodi zvonit, pojdi agitirat za kakega katoličana največjega kalibra, à la Cahej itd. To bi bili zlati časi, kaj ne? Grobokopi lastnega stanu, kaj pravite k temu?

Notico z dne 6. marca „Prim. Lista“: „Na znanje naprednim učiteljem“ vzamemo hladnokrvno na znanje. Vaše strašilo je naš smeh. Vendar ne mislite, da smo v sorodu z zajcem radi vaše strahovlade. Končno še omenim, da bo napredno učiteljstvo skrbno pazilo, da ne bodo duhovniki vohunili po poštnih uradih, kakor se to nekje po id...ski dolini dogaja. Gospodje, pozor! Sapiienti sat.

Smrtna kosa. Nemila smrt je ugrabila iz naših vrst minoli mesec kar dva tovariša in sicer Komavljia Jakoba nadučitelja v Št. Ferjannu pri Gorici in Perca Antona, učitelja v Avčah pri Kanalu.

Prvi je bil vpliven in delaven učitelj v svoji občini in skrben družinski oče s sedmimi nepreskrbljenimi otroci, kateri v svoji osamelosti sklepajo roke k nebu in molijo s svojo blago materjo za nepozabnim roditeljem. Uboga mnogobrojna obitelj bode živela s pičlimi 80 K mesečne pokojnine in trpeča mati-vdova ima vendar-le toliko poguma, da upa preskrbeti vsem otrokom primerno izobrazbo. To je boj — to je junaštvo sedanjih modernih dni, katero zasluži najsijajnejše nagrade od strani naših deželnih očetov...

Ta nesrečni slučaj kriči po regulaciji učiteljskih plač!

Drugo žrtvo si je izbralo nebo v osebi osemindvajsetletnega tovariša-mladeniča Antona Perca. Blagi pokojnik je bil mirna, blaga, krotka in nenavadno pobožna duša. Obolel je nagloma. Preselil se k svoji dobri materi v Gorico, kjer je kmalu umrl. Na dan sv. Jožefa smo blagega Perca sprejeli na goriško pokopališče in nad štirideset tovaršic in tovaršev smo dokazali svojo ljubezen do umrlega kolega in izrazili svoje srčno sožalje obupajoči gospej materi in gospici sestri, katera je tudi naša marljiva tovaršica na Ajdovskem.

Draga, nepozabna tovariša! Uživajta neskaljeno srečo nad zvezdami, saj:

Lepše sonce vama sije,
lepša zarja rumeni,

kakor preganjanemu slovenskemu učiteljstvu!

Srbija.

Predlog zakona o narodnih školama. Jedna grupa narodnih poslanika podnela je predlog za izmenu našeg za-

kona o narod. školama. G. ministar prosvete podneo je takodje svoj projekat za izmene u istome zakonu. I g. ministar i poslanici podneli su predloge svoje u želji da olakšaju i unapred krenu naše narodno školovanje i da položaj učitelja poprave i materijalno bolje osiguraju.

G. ministar u svome projektu zadržava građanske škole (više narodne) in stalni školski nadzor, koje ustanove imamo mi od 1898 god. Projekat narodnih poslanika izostavlja obe ove ustanove.

Februarja 3. (po st. k.) pročitana su u narodnoj skupštini oba zakonska projekta a uz njih i izveštaj skupštinskog odbora, da se projekat narodnih poslanika uzme za osnovu pretresa a da se projekat g. ministra odbaci. G. ministar u svom podužem govoru branio je svoj projekat, ali je skupština rešila da se njegov projekat odbaci. G. ministar odmah je dao ostavku na svoj položaj i iz skupštinske dvorane izašao.

Ostavka g. ministra uvažena je ali nije još niko na njegovo mesto postavljen, njega zastupa g. ministar pravde. Dokle će ovaj provizorijum u prosveti trajati ne mogu Vas pouzdano izvestiti.

Ovih dana izneće se, u skupštini, na pretres zakonski projekat narodnih poslanika i ja se nadam da ćemo do kraja ovoga meseca (st. k.) imati gotove izmene u škol. zakonu, čime će se pomoći i školi i učitelju. Kad se i kako se naš zakon izmeni izvesti će poštovane čitaocce cenjenog Tovariša-a.

Sastanak srpskih i bugarskih učitelja. U jednom od ranijih št. Uč. T. štampali ste moj izveštaj o pohodu beogradskih učitelja u Sofiju i Plovdiv (glavne gradove Bugaske kneževine). Imam da Vam javim za još jedan bratski sastanak srpskih i bugarskih učitelja. Krajem decembra pr. godine, trideset srpskih učitelja iz okruga krajinskog (pogranični okrug) sa svojim škol. nadzornikom g. Bašićem pohodili su znamenito selo (vas) u Bugarskoj Bregovo. U Bregovu su srpske učitelje dočekali bugarski učitelji te su se u zajednici drugarski i bratski proveli. Želje su naše da ovi sastanci budu što češći i da iza njih ostanu kakve trajnije uspomene. U našim učiteljskim krugovima razmišlja se o tome: da se pokrene kakav zajednički pedagoški list na kome bi radili i koga bi čitali: pored Srba još i Bugari, Hrvati i Vi Slovenci.*)

Mislite li da se ova ideja da izvesti i kako? Želeći slovenačkom učiteljstvu i njegovom Tovarišu-u svakoga napredka, ja završujem ove redove sa lepim pozdravom koga šaljem cenjenem g. uredniku i njegovim kolegama.

M.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za radovljški okraj zboruje v četrtak dne 3. aprila 1902 popoldne ob 3. uri v šolskem splotju na Jesenicah. Dnevni red: 1. „O šolski higijeni“, poroča g. učitelj K. Matajce, 2. Občni zbor z navadnim vspehom. K obilni udeležbi vljudno vabi Odbor.

Goriško.

Z Ajdovskega. Naša čila podružnica je 20. m. m. imela občni zbor. Najzanimivejša točka dnevnega reda je bilo poročilo tovariša Možine: „Kako naj učiteljstvo prireja oziroma pospešuje poučne kmetske shode na Vipavskem.“ Poročevalec je izborni rešil svojo nalogo, ker ima res mnogo skušenj v socijalnem gospodarskem gibanju vipavskega posestnika.

*) Prav lepa misel.

Uredn.